Број 166. У Новом Саду, петак 15 јула 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ПОЗИВ.

Пријатељи и поштоватељи пречасног г. Божидара Поповића, досадањег пароха српске православне црквено-школске општине новосадске и представника већа сл. кр. вароши Новога Сада а сада проте вршачког, позивају поштоване грађане Новога Сада, да изволе учествовати са својим поштованим породицама на опроштајној вечери, коју приређују на растанку са пречасним г. Божидарем Поповићем у недељу 17. (30.) јула у 8 сати у вече у гостионици код „Беле Лађе“.

Пријавити се може код једног од потписаних до суботе у вече. Засебна позива неће бити.

У Новом Саду, 14. (27.) јула 1905. године.

У име приређивачког одбора:

Петар Павловић,
председник српске правосл. црквено-школске општине и варошки представник

Др. Бранко Илијћ,
фискал српске правосл. црквено-школске општине.

Коста Брадваровић,
члан црквеног одбора и варошки представник.

Јоца Јовановић-Вакин,
члан црквеног одбора и варошки представник.

Панта Јовановић-Беба,
члан црквеног одбора и варошки представник.

Тоша Мартоношки,
члан црквеног одбора и варошки представник.

Ђурица Ракић,
члан црквеног одбора.

Лазар Савић-Шпилер,
члан црквеног одбора.

Живко Салаћанин,
члан црквеног одбора и варошки представник.

Светозар Стојановић,
члан црквеног одбора.

Влада пл. Стратимировић,
заменик градског начелника и економски сенатор.

Др. Аладар Бала,
главни варошки фискал.

Др. Имре Марцековић,
варошки сенатор пореског одељења.

Геза Форстер,
варошки сенатор војног одељења.

Јован Јојарт мл.,
варошки сенатор сиротињског одељења.

Игњат Ертл,
варошки сенатор и заменик председника сиротињског стола.

Др Ђока Тасавица,
варошки подбележник.

Жарко Ковачевић,
варошки сиротињски отац.

Милан Ћирић,
окружни прота новосадски и варошки представник

Петар Попадић,
варошки представник.

Арпад Бала,
варошки представник.

Др. Тодор Гавански,
варошки представник.

Др. Армин Касовиц,
варошки представник.

Јован Јојарт ст.,
варошки представник и председник виноградарског удружења.

Стеван Сабо,
варошки представник.

Фрања Ловрековић,
варошки представник.

Милан Радонић,
варошки представник

Др. Миладин Свињарев.

Неприлике у Ољми, Избишту и Загајици.

У белоцркванском срезу дошло је у некојим српским општинама до врло злих прилика.

По статуту, који постоји, треба покошено жито, јечам, овас и т. д. да се увози ван села, тамо садева у камаре и тамо оврши, а не у селу. Ово је због пожара. Ако се случајно запали једна камара, да не изгори цело село, па и зграде.

У Ољми, Избишту и Загајици почели су да увозе покошену храну, као и до сад, у село. Власти су томе стале на пут. Довеле су жандаре, те наредиле, да се храна не сме увозити у село. Сељани се нису на то осврталн, а власти су жандарима наредиле, да се храна извезе. Из Ољме су је већином извезле, а из Избишта и Загајице није ишло. Дошло је до незгода, народ се обратио телеграфски на владу и сад се чека одande брзојавно решење.

Хоћемо сасвим непристрасно да проговоримо о овој ствари. По закону је дужан сваки грађанин, да поштује не само закон, него и наредбе и статуте Да поштује и да их извршује.

Али су дужне и власти, и то у првом реду власти, да поштују закон, наредбе и статуте. Оне треба да предњаче. И само где је то тако, иде све лепо и глатко. Но код многих наших власти то није случај и због тог долази често до покора.

Статут, да се покошена храна не сме увозити и врћи у селу, није нов. Народ осећа то као терет, и он је гледао да се извуче из тога. А власти су на многим местима попуштале. На место законских прописа, било је да су власти радиле сад овако, сад онако, овде овако, онде онако. А то је, смело можемо рећи, анархија, тога не би смело бити у уређеној и правној држави.

Где год се ради, како се код нас радило, наступа непоштовање уредаба и код народа. И кад онда дође до судара, затвора, па можда и крви, тамо се мора кривица за то бацити на рђаву управу, јер рђава, направедна, незаконита управа изазива покоре.

И знате ли шта је било у белоцркванском солгабировату, тамо, где је надсолгабиров познати Шомођи Ђула, и који је солгабироват познат са своје рђаве управе.

Ове године је дозвољено н. пр. Карлсдорфу, где су Немци и Николинцама где су Румуни, да увезу покошену храну у село А у српским општинама: у Ољми, Избишту и Загајици то није дозвољено. Па зар ово да не учини рђаву крв?! Ван тога долази то, да су Карлсдорф и Николинци гласали при последњем избору посланика за владиног кандидата, а Ољма, Избиште и Загајица за Томића. У том је народ гледао неправду не закон, него освету.

Овакав поступак власти недостојан је правне државе. То је анархија, безвлашће, коју ствара и изазива власт. Ми смо радознали, какво ће становиште заузети у овој прилици влада, а нема сумње, да ће та ствар бити изнешена и пред државни сабор.

Ми саветујемо становницима Ољме, Избишта и Загајице, да остану хладни и да се не даду завести. Видимо колику штету ће имати од оног сељакања Али нека не праве од зла горе Ако не буде равноправности, то неће дуго трајати. Нека имају на уму, да је свака сила и неправда за времена, а они који то чине и подржавају, дочекаће кад тад своју казну.

Не могу три села да се бију са државном власти, а и не треба. Не треба срљати у зло, нити попустити страстима, па ма те страсти биле и оправдане. А има још начина да дође до реда и до правде. То није више далеко, а сви разборити и поштени људи, биће им на помоћи, да се оне неправде и неједнакости излече.

Ово је наша искрена и пријатељска реч, и ако не нађу огорчене општине код владе већ сад помоћи, надамо се, да ће нашу искрену реч саслушати. И само још толико кажемо: Лако је ући у зло! Вас изазивају, а кад вас изазивају, не дајте се изазвати. А ко чека — дочека!

Криза.

Председник угарског сабора Јулије Јушт изјавио је, да у случају, ако краљ својим отписом одгоди 15. септембра угарски сабор, он (председник сабора) неће узети у обзир то краљево писмо. На против председник угарског сабора отвориће тога дана сабор и одмах ће на дневни ред ставити тај краљевски отпис, те ће се утврдити незаконитост тог краљевског отписа.

*

У Будимпешти круже гласови да је садањи министар просвете Ђорђе Лукач изјавио пред једним новинарским извештачем, да су ове три ствари могуће. Или ће краљ испунити захтев мађарске удружене опозиције, или ће се краљ одрећи престола или најзад да ће доћи апсолутизам.

Руско-јапански рат.

Са бојишта опет једва да стижу вести. Има један једини извештај, да многе хиљаде Јапанаца нападају Русе, који бране прелаз преко реке Тумена. Та је вест стигла из јапанског пристаништа Осаке. Занимљиво је врло, да је већ пре четир дана стигла била вест, како тридесет хиљада Јапанаца нападају шест хиљада Руса на Тумену и четир пута дневно јуришају на њих и после пуних четир дана умеју Јапанци само толико да јаве, како много хиљада Јапанаца још увек нападају далеко бројно слабију руску војску на Тумену. Најбољи доказ да Јапанцима не иде како они хоће.

† Наталија Љубена Каравелова, српска добротворка.

У купатилу Маријенбаду је умрла 5. јула једна честита и родољубива Српкиња, Наталија, удовица познатог српског и бугарског књижевника, пок. Љубена Каравелова Покојни Љубен дошао је још као младић

из Бугарске у Београд, ту се школовао и заволео српски народ. Он је написао читав низ приповедака из београдског живота. Ове су се приповетке тада радо читале, јер су биле написане у слободоумном и родољубивом духу. Из пера овог ваљаног родољуба доносила је приче и „Матица“, лист за забаву и поуку, који је излазио у Новом Саду.

Покојни Љубен оженио се Српкињом Наталијом, која је поред свог мужа добила лепо образовање. Доцније јој муж пређе у Бугарску, у Софију, где у друштву са једним својим пријатељем оснује штампарију, тада највећу и најуређенију у Бугарској. За кратко време покојни Љубен стекао је лепо имање (преко 200.000 круна). Када је још млад умр'о, жена му се пресели у Београд, где је уживала највеће поштовање. Њен дом био је за дуго као неко средиште за скупљање српских новинара и књижевника. Покојна Наталија била је умна, добра жена и издашне руке. Многом невољнику утрла је сузе својом обилатом помоћу. Наталија се и сада на самрти сетила свога српског рода и тестаментом наредила, да приход од целог њеног имања ужива верни друг и ортак у радњи њеног покојног мужа, а по смрти овог цело имање остаје за српске добротворне и просветне цељи.

Нека је вечна успомена овеваљане Српкиње.

Покрет Срба Мухамеданаца.

На последње захтеве Срба Мухамеданаца у Босни и Херцеговини, барон Бурјана одговорио је неповољно. Због тога су се тамошњи Срби мухамеданске вере састали у Травнику на договор. Ту су закључили, да и они попут „Српске Ријечи“ оснују свој опозициони лист, који ће штитити интересе Срба Мухамеданаца у Босни и Херцеговини и приповедати слогу са православним Србима. Програм листа одмах је састављен и земаљској влади поднета је молба за излажења тога листа. Србима мухамедове вере у Босни и Херцеговини желимо сваки успех.

Гром запалио стовариште петролеума

У Хустону (у Тексасу) је ових дана ударио гром у стовариште с петролеумом и запалио једанаест магацина, у којима је могло бити 25.000 борела. Пламен ватре је покривао простор од две квадратне миље. Међу погинулим се налазе и 5 црнаца.

Раденици који су под шаторима становали, остали су без крова. Штета није још потпуно утврђена, али за сада се зна да је од прилике три милиона буради са петролеумом изгорело. Двадесет особа је погинуло а педесет особа су тешко озлеђено.

Перзијски шах и жега.

Пре два дана био је у паришкој продавници „Лувр“ и перзијски шах који се сада бави у Паризу. Због велике врућине, перзијски шах се одједном сруши на земљу онесвешћен. Тек после приличног времена лекари га доведоше к себи. После тога шах се одвезао у свој стан, у гостионицу „Палос“. Пре четири године исто се то десило шаху и на Маргитином острву код Будимпеште.

Право американски!

И код нас су у најновије време почели оснивати удружења, која ће се борити против алкохолизма. Такова удружења постоје већ одавно у Америци Америчка проти-алкохолична друштва служе се свим могућим средствима, да стану на пут пијанству. Али их је у томе сва надмашило јолско друштво у Канзасу. Чланови тога друштва прошле недеље једне ноћи баце динамитом у ваздух пет гостионица. Од ових две су сасвим уништене, а остале три су већим делом разорене. Штета је процењена на 30 хиљада фунти штерлинга. Власти су два члана тога друштва, на које је пала сумња, затворили.

Опроштај с „поп Божом.“

Нови Сад 14. јула.

У понедељак ил уторак нас оставља „поп Божа“ да као вршачки прота наступи своју дужност. Како дознајемо у недељу ће служити у николајевској цркви, за тим ће бити у великој општинској дворани свечана седница нашег црквеног одбора, где ће се црквени одбор опростити од њега. А у вече тог дана биће код „Беле лађе“ опроштајна вечера, коју приређују чланови нашег црквеног одбора и скупштине, а за тим чланови магистрата и варошког представништва без разлике народности. — На опроштајној вечери како дознајемо учествоваће врло многи наши грађани, свију народности а учествоваће и женскиње. Поп Божа је и као члан црквеног одбора и као члан варошкот заступства и као грађани стекао себи велика пријатељства и заслуге, те је заслужио да се искрено опростимо од њега.

Кратке вести.

— Из Мадрида јављају да је тамо сада у прошлу, суботу вихор свалио с једне праонице кров, који је 110 људских живота под собом саранио. 36 угрувaних је пошло за руком испод крова, спасти.

Брзојави „Застави“.

Стигли 14. јула.

Непоуздане вести.

Одеса. Румунска влада намерна је да изда Русији два морнара који су на Потемкину највише дражили морнаре да се буне.

Руско-јапански рат.

Токио. Битка на реци Тумену у пуном је јеку. Коваци Мишченкови јако и непрестано узнемирују лево јапанско крило. Велике борбе теку 20 миља северно од Факумена.

Баш се догодило ово дана.

Код трговаца, нарочито Чивута, јако се води о том рачун, кад когод умре. Не због другог, колико због продаје покрова, црнине и друге робе. Још док болесник болује распитује се за „његово здравље“ као новинарски дописници, кад који владар болује. Другодош самртник још није ни умро а трговац већ ту, нуди робу; а деси се случај да кадгод болесника причекају да се охлади.

Тако ових дана један Чива трговац седи у дућану па како нема пазара, дрема. У један мах сав радостан као ловац кад смотри дивљач, викну:

— Сами, Мориц! Ено га!

Они погледаше и разумеше ствар. Као два капова за час стигоше једног страног господина који је гологлав ишао.

— Господар, изволте наш дућан!

Гологлави господин их само блесасто погледа, обрну главу и настави пут.

Али шегрти га за час склепташе, један о један рукав други о други рукав. Али он снажан вуче их собом и не осећа то. Вукао их је тако неких десет корачаја. Али сад се срећа окрену. Шегрти се одупреше, и они сад повукоше натраг господина. Довукоше га тако до дућана. Господар одмах изађе пред њега.

— Ко вам је умрла господар? — пита трговац гологлавог господина.

Гологлави господин га само као буновaн погледа, не рече ни речи већ хтеде изаћи из дућана. Шегрти га опет шчепају за рукаве, а један калфа за реп од капута.

— Зашто бежите. Ви нигди нећете црнина пазарити јефтинија него у моја дућана.

Гологлави господин, сад проговори:

— Тако? Лепо! — уграби врата и настави мирно пут у чивуцки сокак.

— Господине, ко вам је умрла? изађе пред њега један Чивутин.

— Изволите, у моја дућана, најјефтиније продајем! — виче други.

— Ја правим распродаја, с црнина! — виче неко из прека и трчи гологлавом господину у сусрет!

— У по цене, све! — виче неко иза леђа, господину. За тили часак га опколише неких десет чивутских трговаца. Не дају му ни корака маћи.

Гологлави господин, као зец кад га ловци опколе, стаде се осврта ти, на све стране куда да умакне. У том смотри једног господина преко.

— Мицо, овамо у помоћ!

— Ко је то?

Ја сам то —

Лаза Ко —

ово му одговори у стиховима гологлави господин. Мица му пређе. Једва се прогура кроз Чивуте.

— Море људи, шта, сте човека напали. Шта хоћете од њега.

— Ко му је умрла!?

— Није, нико. Луфтира човек главу.

— Е, тес ис дер! Рече неку чивутску реч и омахну руком.

У Нови Сад, увек је по недељу дана ишла гологлава, разјасњива им ствар један Чивут.

И тек онда се остала браћа разишла а гологлави господин, настави мирно пут даље луфтирајући главу...

Стоћаво.

Живинска кречна болест.

Чуо сам, да моја комшиница има врло лепог петла, па сам отишао, да га видим.

Заиста је био красан петао. Велик, широк, па је изгледао као какав петловски јунак.

Посматрао сам га са великим задовољством, али кад сам стао посматрати ноге, готово да ми нешто жао дође.

— Како вам се, комшија, допада мој петао? Запита ме комшиница.

— Заиста, рекох, редак петао. Штета само, што је болестан.

— Ју, комшија, Бог с вама, а од куд, да је болестан.

Упозорим је на ноге красне животиње, које су биле све кречњаве. Читав слој кречне масе ухватио се око њих, па је иначе поносна животиња ишла као на штулама.

— Та није то никаква болест, брањаше се комшиница, сва моја живина има то на ногама, а нема живине у селу, која то нема.

Заиста! Сва њезина живина имала је кречњаве ноге, у селу је мало живине било без тога, па и на пијацама у Земуну и у Старој Пазови, камо се доноси на продају живина из великога дела равнога Срема, мало је старије живине без кречне масе на ногама.

То је живинска болест, и то врло гадна. Постаје од непажње живине, као и свака друга болест, а шири се, што се ништа против ње не ради, но се живина оставља сама себи. Услед те болести живина није весела ни брза, нема праве воље за јело и кокошке због тога или врло мало носе или не носе никако. Месо таке живине наравно није кусно, јер је болесно.

— Па од куд тај креч? запита комшиница, пошто сам јој све то рекао.

— Та је кречна болест, рекох јој, због ситних животињица, које се живини хватају за ноге између љуштура, те једу живину и чине јој свраб. Те се животињице, нека врста шуге, врло брзо множе, млађе једу једну животињу, а старије се развијају у кречну масу, која живини постепено ноге одузима.

— А има ли томе лека? запита комшиница.

Свакој болести има лека за времена па и овој. Прво ју треба огриначити да се не рашири, болесну живину треба одделити од здраве, а по на боље ће бити да се закоље.

Живина одељена се најбоље лечи тако, да се болесне ноге првога дана намажу сапуном, који се добро размазује. Сутра дан се намазане ноге оперу у млакој води, па се нечим тупим пажљиво скида кречна кора, а за тим се, да се убију животиње наметнице, ноге мажу креолином, растворeним у води. (Један део креолина, који се може у апотеци или у дрогерији добити, на пет делова воде.) Французи лече искључиво помадом Елмериховом. **Др. К. С.**

СВЕТОЗАР СИЧИНА

○ КОБАСИЧАР ○

у Шиду (Срем)

потребује **3 кобасичарска помоћника** и то уз добру плату. Ступити могу одма у радњу. I. 716 1–3

ОГЛАС

Коста Теодоровић у Винковцима, продаје — усљед оболелости — своју **гвожђарску радњу**, из слободне руке, коју 23 године води.

ЛОКАЛ

на најлепшем месту. 715. 1 3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.